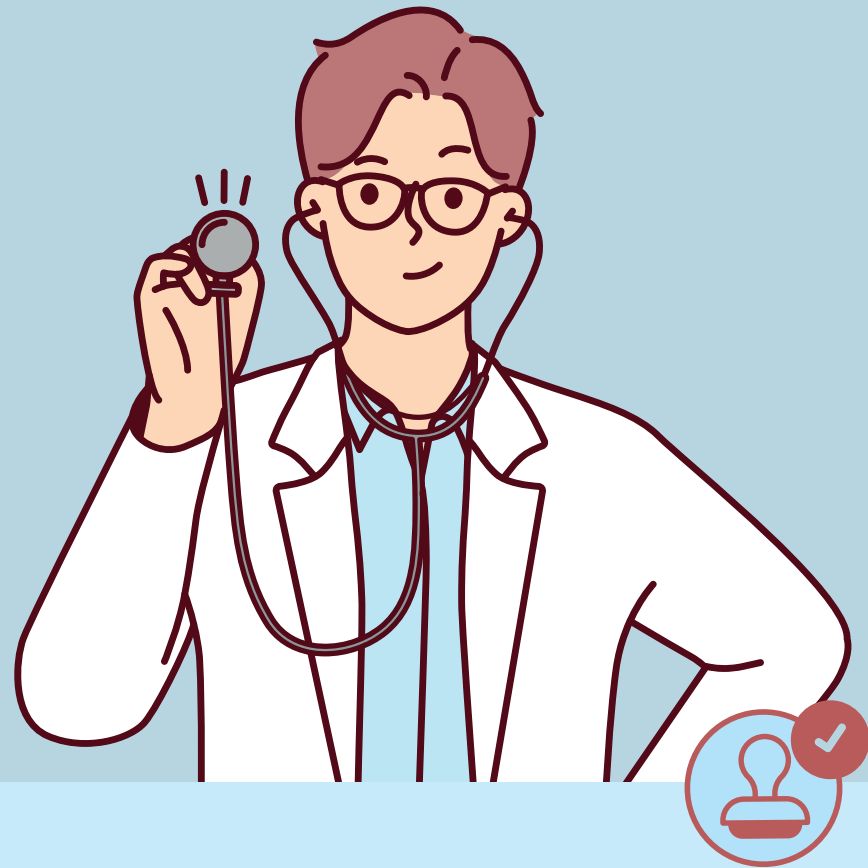

Hoe voelt u zich tijdens uw immunotherapie- behandeling?

INFORMATIEBROCHURE OVER HET BEHEREN
VAN BIJWERKINGEN VOOR PATIËNTEN DIE
BEHANDELD WORDEN MET IMMUNOTHERAPIE

VISITEKAART

STEMPEL ARTS

VERPLEEGKUNDIGE
COÖRDINATOR

.....

.....

.....

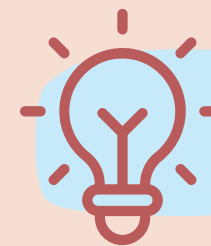
.....

Inhoudsopgave

- p. 3** Introductie
- p. 6** Algemene aanbevelingen
- p. 10** Het herkennen van specifieke
 bijwerkingen
- p. 14** De meest voorkomende symptomen
 die uw aandacht verdienen

Introductie^{1,2}

Uw zorgteam heeft besloten om immunotherapie voor te schrijven voor de behandeling van uw kanker. Deze brochure helpt u de mogelijke bijwerkingen van deze behandeling beter te begrijpen en geeft u informatie over de beste manier om hiermee om te gaan.

Het is van essentieel belang dat u deze bijwerkingen herkent en ze zo snel mogelijk meldt aan uw zorgteam, zodat ze op de juiste manier beheerd kunnen worden.

Wees u ervan bewust dat mogelijke bijwerkingen zeer uiteenlopend kunnen zijn, zowel in vorm als intensiteit, en dat ze op verschillende momenten tijdens de behandeling kunnen optreden, zelfs enkele weken of maanden na het beëindigen van uw behandeling.

In sommige gevallen kunnen de bijwerkingen beheerd worden met ondersteunende maatregelen zonder de immunotherapie te onderbreken. In andere gevallen moet de behandeling worden aangepast. Houd de contactgegevens van uw zorgverleners bij de hand en meld hen alle symptomen, ook de milde of diegenen die u van weinig belang lijken.

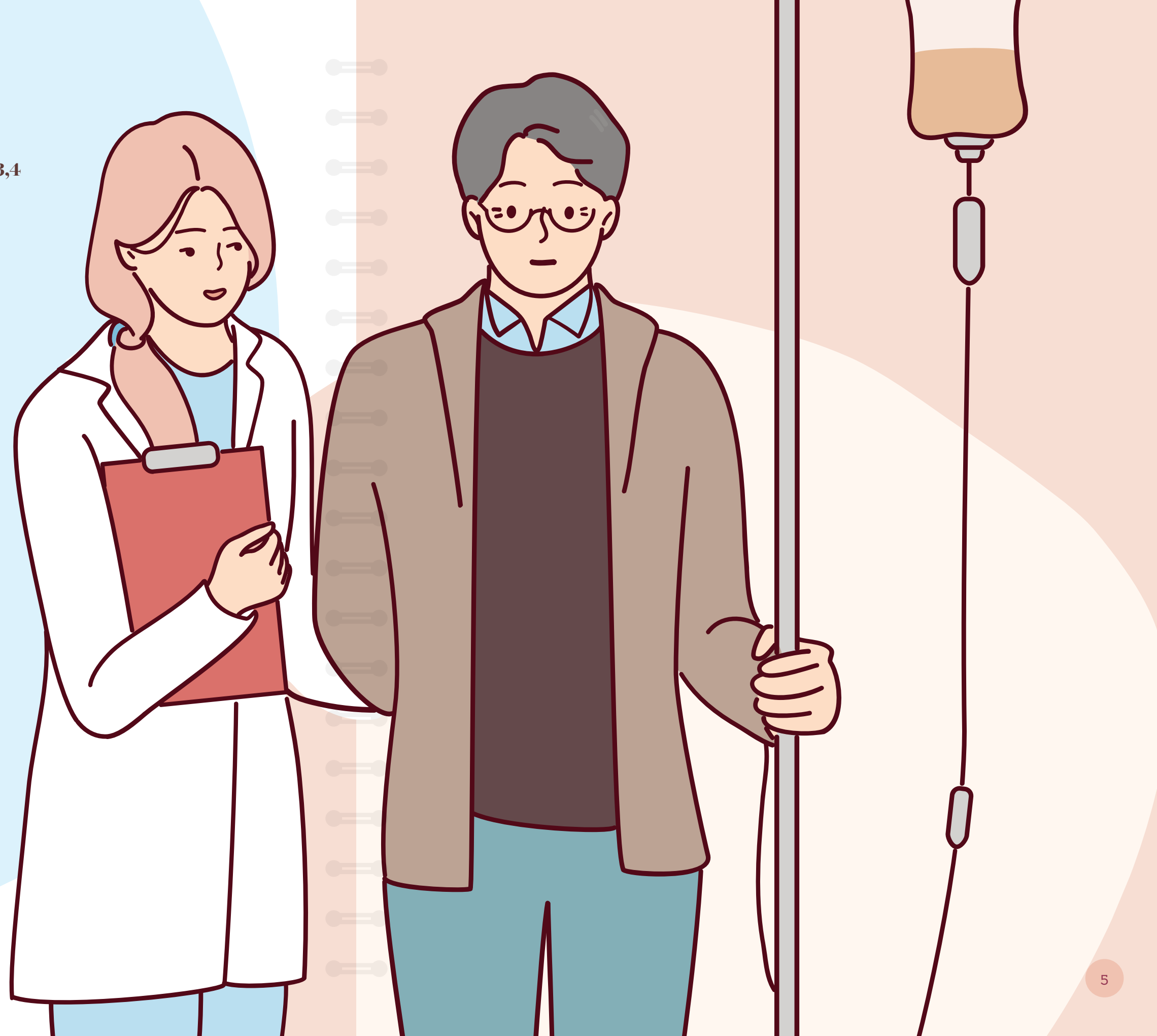
Over immunotherapie^{3,4}

U begint binnenkort aan een immunotherapie, een behandeling die uw eigen immuunsysteem, uw natuurlijke afweersysteem, stimuleert om tegen kankercellen te vechten. Immunotherapie is een gerichte therapie die alleen of in combinatie met andere behandelingen, zoals chirurgie, chemotherapie, of bestraling, kan worden gebruikt.

De bijwerkingen kunnen voortkomen uit een van de behandelingen of de combinatie van de verschillende behandelingen, maar we zullen u helpen deze te onderscheiden en beter te begrijpen.

Er zijn verschillende soorten immunotherapie, meestal toegediend via infuus in het dagziekenhuis en gedurende wisselende periodes, soms in combinatie met andere therapieën.

Voor meer informatie over deze behandeling, de werking, of de toediening ervan kunt u de volgende video's raadplegen:

Algemene aanbevelingen^{1,3-8}

Om uw behandeling met immunotherapie te ondersteunen en mogelijke bijwerkingen beter te beheren, volgen hier enkele dagelijkse tips:

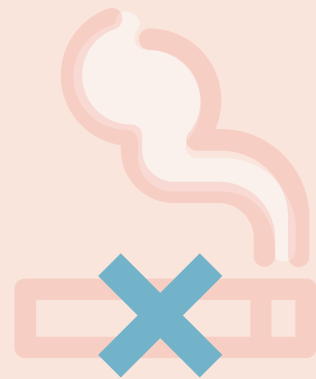

Bevorder een goede slaapkwaliteit

Zorg voor voldoende slaap (richt op minimaal 7 uur per nacht) en rust wanneer uw lichaam erom vraagt. Creëer een ritueel, richt uw kamer en bed prettig in en gun uzelf pauzes. Rust is een essentieel onderdeel van uw behandeling!

Blijf actief

Vermijd een zittende levensstijl, blijf in beweging, ga wandelen, doe aan lichaamsbeweging die u prettig vindt, aangepast aan uw conditie. Lichaamsbeweging helpt tegen vermoeidheid en bevordert de slaap. Vraag vooraf advies aan uw arts.

Vermijd roken

Het is beter om te stoppen met roken. Aarzel niet om hulp te vragen bij een tabakoloog. Probeer in ieder geval uw rookgedrag te verminderen en de rook van anderen te vermijden.

Infectiebronnen vermijden

Om uw immuunsysteem tijdens de behandeling niet te zwaar te belasten, is het belangrijk om infecties zoveel mogelijk te vermijden. We raden u aan om op uw persoonlijke hygiëne te letten, uw handen vaak te wassen, groenten en fruit te reinigen en zieke mensen te vragen een mondkapje te dragen in uw nabijheid.

Gezonde voeding

Een mediterraan dieet wordt aanbevolen, met veel groenten, fruit, gezonde vetten (noten, avocado, vette vis, plantaardige olie), peulvruchten en eiwitten (mager vlees, vis, eieren, magere zuivelproducten zoals melk, bepaalde kazen of yoghurt). Kies voor onbewerkte voedingsmiddelen en vermijd overmatige suiker- en alcoholinname. Drink voldoende water, verspreid over de dag.

Maak van de maaltijd een plezierig moment: bereid en eet gezonde gerechten die u lekker vindt en breng ze op smaak naar eigen wens. Geef de voorkeur aan meerdere kleine maaltijden boven een zware maaltijd.

Stress beheren

Een gezonde en actieve levensstijl kan hierbij helpen. U kunt ook gebruik maken van methoden zoals meditatie, massages, ademhalingstechnieken, lezen of luisteren naar muziek.

Vaccinaties & Andere medicijnen

Vaccinaties zijn meestal mogelijk, maar vraag vooraf advies aan uw arts. Het is ook van groot belang uw vaccinatiestatus met uw arts te delen en te praten over alle medicijnen die u gebruikt, zelfs die u in het verleden heeft gebruikt, evenals over elke ziekte die u heeft of heeft gehad. Dit geldt ook

voor auto-immuunziekten, chronische virale infecties, allergische reacties op medicijnen, orgaan- of beenmergtransplantaties, lever- of nierproblemen, of medicijnen die uw immuunsysteem verzwakken.

Door deze informatie met uw arts te delen, kunt u bepaalde bijwerkingen vermijden en ervoor zorgen dat uw behandeling veilig en geschikt is voor uw situatie.

Vruchtbaarheid & Borstvoeding

Het is belangrijk uw arts te informeren als u zwanger bent of een zwangerschap overweegt. Gebruik tijdens de behandeling een betrouwbare vorm van anticonceptie. Bij twijfel, raadpleeg uw zorgverlener. Aarzel niet om vragen te stellen over vruchtbaarheid of uw wens om in de toekomst zwanger te worden.

Vermijd ook borstvoeding tijdens deze behandeling.

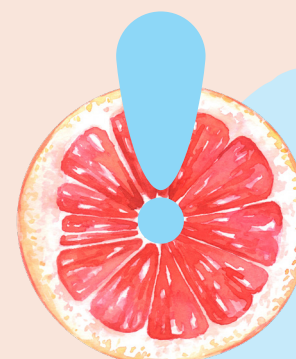
Huidverzorging

Immunotherapie kan een aanslag zijn op uw huid: verzorg deze met een hydraterende crème zonder hormoonverstorende stoffen. Gebruik lippenbalsem om uw lippen te hydrateren. Kies producten en make-up voor de gevoelige huid. Vermijd blootstelling aan de zon en bescherm uw huid met een zonnebrandcrème met minimaal SPF 50.

Goed om te weten

Sommige geneesmiddelen reageren met pompelmoes: vermijd het eten of drinken van pompelmoes.

Denk eraan dat voedingssupplementen (zoals micronutriënten, vitamines), kruidengeneeskunde, en homeopathie interactie kunnen hebben met uw behandeling. Bespreek dit met uw zorgteam voordat u met supplementen begint!

Specifieke bijwerkingen herkennen^{1-3,9}

Immunotherapie werkt op een specifieke manier tegen de ziekte en veroorzaakt bijwerkingen die gerelateerd zijn aan de immuniteit. Deze bijwerkingen verschillen aanzienlijk van de bijwerkingen van andere behandelingen en vereisen een aangepaste aanpak.

WEES WAAKZAAM

De meeste bijwerkingen zijn omkeerbaar als ze vroeg worden herkend en correct worden aangepakt. Daarom is het belangrijk dat u alert blijft en snel een lid van uw zorgteam op de hoogte brengt van elke verandering in uw fysieke of mentale toestand en indien nieuwe symptomen optreden.

Vergeet niet om uw tandarts of andere artsen te informeren dat u een immunotherapiebehandeling ondergaat.

Niet alle patiënten ervaren bijwerkingen van immunotherapie; het is moeilijk om deze vooraf te voorspellen en ze zijn uniek voor elke persoon. U bent de meest aangewezen persoon om op tijd veranderingen op te merken!

Deze brochure is bedoeld om u hierbij te helpen.

Bijwerkingen van immunotherapie

De bijwerkingen van immunotherapie (soms immuno-gemedieerde bijwerkingen) hangen vaak samen met het werkingsmechanisme. Bij het versterken van het immuunsysteem om kankercellen te bestrijden, kan het voorkomen dat ook gezonde weefsels (die niet door kanker zijn aangetast) betrokken raken bij de immuunrespons, wat immuunstoornissen veroorzaakt.

Een behandeling kan ook een allergische reactie veroorzaken.

Daarnaast zorgt de versterking van het immuunsysteem voor een verhoogde belasting van het lichaam, wat soms algemene klachten kan veroorzaken.

- De meeste bijwerkingen zijn mild of matig van aard en kunnen omkeerbaar zijn als ze snel en adequaat worden behandeld.
- Ze kunnen op elk moment optreden, meestal enkele weken of maanden na de start van de behandeling, maar ze kunnen ook pas na het beëindigen van de behandeling optreden.
- De aanpak van bijwerkingen varieert afhankelijk van de ernst en duur van de bijwerkingen, evenals de individuele kenmerken van elke patiënt. Bijwerkingen hoeven niet altijd te leiden tot het onderbreken of stopzetten van de immunotherapie. In sommige gevallen worden alleen de symptomen behandeld; in andere gevallen is het nodig om corticosteroïden of immunosuppressiva in te zetten. Elk geval is uniek. We raden u daarom aan om elke verandering of symptoom aan uw zorgteam door te geven.

Organen die het vaakst worden getroffen door bijwerkingen van immunotherapie^{1,3}

De meest voorkomende bijwerkingen zijn **huidgerelateerd**. Daarna volgen bijwerkingen aan de **longen**, het **spijsverteringsstelsel**, de **lever** en de **endocriene klieren**.

Hoewel ze minder vaak voorkomen, kunnen andere soorten bijwerkingen optreden (bijvoorbeeld aantasting van de nieren, het bloed, de spieren of het skelet, het zenuwstelsel of het hart). Wees alert voor nieuwe symptomen en/of veranderingen in bestaande symptomen.

Endocriene klieren

bv. te snel werkende schildklier (hyperthyreoïdie), te traag werkende schildklier (hypothyreoïdie), of ontsteking van de hypofyse (hypofysitis).

Longen

bv. ontsteking van de longen (pneumonitis).

Huid

bv. roodheid, jeuk (pruritus), depigmentatie (vitiligo).

Lever

bv. ontsteking van de lever (hepatitis).

Spijsverteringsstelsel

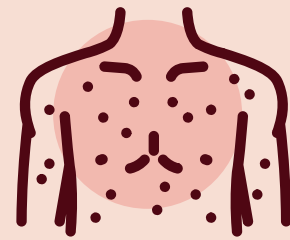
bv. diarree, colitis.

Aangepast van Haanen J et al.

De meest voorkomende symptomen die uw aandacht verdienen^{1-3,9}

Op de huid

- Droge huid
- Jeuk
- Huiduitslag: plotselinge huiduitslag met bultjes, vlekken, zwelling, roodheid, enz.
- Schilferige huid
- Geelverkleuring van de huid en het oogwit

Spijsvertering en urinewegen

- Opvallend verlies of toename van eetlust
- Droge mond
- Bittere of metaalachtige smaak in de mond, smaakveranderingen
- Diarree of constipatie die langer dan 3 dagen aanhoudt
- Buikpijn, darmkrampen
- Bloed in de ontlasting
- Ernstige misselijkheid en/of braken
- Moeite met plassen of verhoogde plasfrequentie
- Verkleuring van de urine

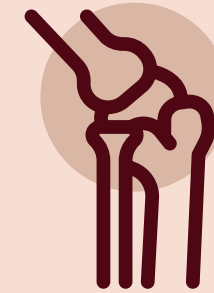
Longen

- Hoesten
- Kortademigheid of piepende ademhaling
- Pijn of druk op de longen

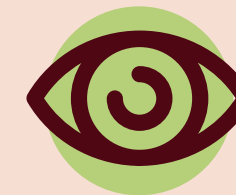
Spieren en gewrichten

- Spier- of gewrichtspijn
- Zwelling en/of roodheid in de gewrichten, vingers of tenen
- Gewrichtsstijfheid
- Spierzwakte
- Mobiliteitsproblemen, verlies van behendigheid

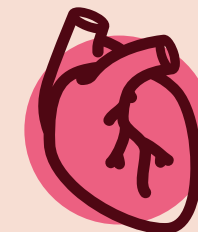
Ogen

- Wazig of dubbel zien, objecten die “zweven”
- Oogpijn, rode ogen
- Lichtgevoeligheid
- Infectie of ontsteking (herpes aan het oog, conjunctivitis,...)
- Hallucinaties

Hart

- Pijn of druk op de borst
- Kortademigheid
- Hartritmestoornissen
- Hoge bloeddruk

Algemeen

- Ernstige vermoeidheid – uitgesproken energietekort
- Algehele malaise
- Hoofdpijn
- Verwardheid, moeite met spreken of geheugenproblemen
- Stemningswisselingen
- Verlies van libido
- Koorts, zweten of onverklaarde koude rillingen

Zoals eerder vermeld, moeten alle symptomen, elke verandering en elke bezorgdheid worden gemeld aan uw zorgteam.

Er zijn effectieve oplossingen om bijwerkingen zo goed mogelijk te beheren, vooral als deze tijdig worden opgemerkt!

Uw zorgteam staat voor u klaar om u te helpen.

Referenties

1. Haanen J et al. Management of toxicities from immunotherapy: ESMO clinical practice guideline for diagnosis, treatment and follow-up, 2022, *Annals of oncology*;32 (12): 1217- 37 + supplementary material
2. Lappara A, Champiat S, Michot JM, Lambotte O. Prise en charge des effets indésirables de l'immunothérapie des cancers. Rester attentif tout au long du traitement et après son arrêt. *Rev. Prat.* Avril 2021;71(4):400-7
3. Les effets secondaires liés à l'immunothérapie, Série Guides pour les patients ESMO, 2017. Accessible at: <https://www.esmo.org> (Last Access 02/2025)
4. MSKCC. Patient Education: Managing your Immunotherapy Side Effects. Accessible at: <https://www.mskcc.org> (Last access: 02/2025)
5. Société Canadienne du Cancer. Composer avec l'anxiété et le stress. Accessible at: <https://cancer.ca> (Last access: 02/2025)
6. Einarsson J, Wilkinson AN. Vaccination considerations for patients receiving cancer therapy. *Can Fam Physician*. 2022 Oct;68(10):751-752. doi: 10.4674/cfp.6810751. PMID: 36241417. PMCID: PMC9833152.
7. National Cancer Institute. Fertility Issues in Girls and Women with Cancer. Accessible at: <https://www.cancer.gov> (Last Access: 02/2025)
8. Cleveland Clinic. Immunotherapy for Breast Cancer. Accessible at: <https://my.clevelandclinic.org> (Last access: 02/2025)
9. American Cancer Society : Immune Checkpoint Inhibitors and Their Side Effects - Accessible at: <https://www.cancer.org> (Last access: 02/2025)

**Patients
included**

Dit materiaal is enkel bestemd voor informatieve doeleinden en vervangt het advies of de raad van uw arts of apotheker niet. Gelieve het advies van uw zorgverlener te vragen en te vertrouwen.

Deze brochure is ontwikkeld in samenwerking met patiënten, hun verzorgers en de vertegenwoordigers van patiëntenverenigingen, en de inhoud is gevalideerd door zorgverleners.

MSD Belgium BV, Vorstlaan 25, 1170 Brussel, België
BE-NON-02287 - Date of last revision : 02/2025